

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Сомэ миллиард 34-м ехъу зытефэрэ зэзэгъыныгъэ 13-мэ республикэр акIэтхагъ

Я Х-рэ Дунэе инвестиционнэ форумэу «Шъачэ-2011»-рэ зыфиорэрэ Юныгъом и 15-м къыщегъэжьагъэу и 18-м нэс кIуагъэ. Сомэ миллиард 53-рэ зытефэрэ инвестиционнэ проект 44-рэ ыкIи инвестиционнэ площадкэ 46-рэ Адыгеим Iофтхьабзэм къырихылагъ. Республикэм иинвестиционнэ портфель зыфэдэр къыгъэлъэгъуагъ Адыгэ Республикэм и Лышхъэу ТхьакIущынэ Аслъан зипэщэ лыкIо купым.

МэфиплIым къыкIоцI Адыгеир зэзэгъыныгъэ 13-мэ акIэтхагъ, республикэм инвестициеу къыхалъхьащтэр сомэ миллиард 34-м къехъугъ. Ахэм ащыщэу 10-м (сомэ миллиард 33-рэ атефэ) АР-м и Лышхъэу ТхьакIущынэ Аслъан зыфэдэрэ инвесторхэмрэ здыкIэтхагъэх, зэзэгъыныгъэ 3-м муниципальнэ образованиехэу «Къалэу Мыекъуапэрэ» «Адыгэкъалэрэ» япашэхэр акIэтхагъэх.

Республикэм экспозицие квадратнэ метри 100 фэдиз ыубытыгъ ыкIи Адыгеим иэкономикэIэ анахь мэхъанэшхо зилэ лъэныкъохэр зэкIэри ащ къыщагъэлъэгъуагъэх — агропромышленнэ комплексыр, псэолъэшынэр, промышленностыр ыкIи туризмэр.

— Форумым зэфэхьысыжьэу фэхъугъэхэм ыкIи Iофэу тшIагъэм тигъэрэзагъ. Дэгъу дэдэу гъэхъазыргъэ проектыбэ мы илъэсым инвесторхэм апэдгъохын амал тIагъ. Адыгеим иэкономикэ хэхъоныгъэхэр ышIынхэм ахэр зэрэфэлъэжьэщтхэр къыдэтлгытагъ ыкIи проектхэм зэкIэми адедгъэштагъ. Республикэм производственнэ ыкIи инфраструктурнэ амалэу IэкIэлъхэр, зыдэшыс чIыпIэмрэ ичIыопсырэ хьопсагъоу зэрэщытхэр къыдэтлгытэзэ, типшъэрылхэр тапэкIи дгъэцкIэщтых, инвесторхэм яп

чъагъэ нахьыбэ шIыгъэным тыналэ тедгъэтыщт, — къыIуагъ форумым зэфэхьысыжьхэр къыфишIызэ ТхьакIущынэ Аслъан.

Адыгеим инвестиционнэ форумым проект шъхьалэу къыщигъэлъэгъуагъэхэм ащыщых Кошхъэблэ районым шашIынэу агъэнфэрэ индустриальнэ паркырэ платэу Лэгъо-Накъэ щагъэпсыщт туристическэ кластерымрэ.

Къуаджэу Кошхъэблэ пэмычыжьэу шашIыщт индустриальнэ паркым ипроект гъэцкIэгъэным пае ООО-у «Южгазэнерджи» зыфиорэм амалэу IэкIэлъхэр республикэм ыгъэфедэщтых. Илъэсым къыкIоцI мы компанием чIычIэгъым газ кубометрэ миллион 500 фэдиз къычIищынэу егъэнафэ, инвестициехэр сомэ миллиарди 6,3-м нэсыщт. Мы проектым игъэцкIэн республикэмкIэ мэхъанэшхо зэриIэр бэшIагъэу къэнэфагъ: IофшIэпIэ чIыпIэ 250-рэ къызэлъахыгъах, джащ фэдэу гъэстыныпхъэ шхъуантIэу цIыфхэм къалэклахьэрэм ыуасэ процент 15 — 20-кIэ нахь макIэ шIыгъэным епхыгъэ зэзэгъыныгъэ республикэм ипашэхэмрэ ООО-у «Южгазэнерджимрэ» зыдэшыгъ.

(ИкIэух я 2-рэ н. ит).

Туризмэр апэрэхэм ащыщ

Туризмэм зегъэушъомбгъугъэныр анахь шъхьалэу Адыгеим ипашэхэр зыдэлажьэхэрэм ащыщ. Арышъ, Шъачэ шашIыгъэ апэрэ зэзэгъыныгъэхэм мы отраслэр къахиубытагъ. АР-м и Лышхъэу ТхьакIущынэ Аслъан, ОАО-у «Курорты Северного Кавказа» зыфиорэм идиректорхэм я Совет итхъаматэу Ахмед Билаловыр ыкIи ООО-у «ИнвестТурСервис» зыфиорэм хьакIэшхэм яшIын ыкIи язэтегъэпсыхъан къыхэлъэжэн гухэлъ иI, проектм инвестициеу сомэ миллиарди 3 къыхилъхьащт. Экологием ишапхъэхэр ымыукъонхэу, тыкъзэуцухъэрэ дунаим нахь макIэу зэрар къызэрэфыхьыщтым пылынэу пшъэрылхэу компанием пшъэрылхэу зыфигъэуцужьыгъ.

министрэу Владимир Путинэр.

Лъэныкъуищым зэрагъэнэфагъэмкIэ, проектым ипхырыщын къэралыгъо ыкIи унэ мылтыкур зэфэдэу здыхалъхьащт, республикэм икъэралыгъо ыкIи ичIыпIэ хэбзэ органхэри къыхэлъэжэщтых. ООО-у «ИнвестТурСервис» зыфиорэм хьакIэшхэм яшIын ыкIи язэтегъэпсыхъан къыхэлъэжэн гухэлъ иI, проектм инвестициеу сомэ миллиарди 3 къыхилъхьащт. Экологием ишапхъэхэр ымыукъонхэу, тыкъзэуцухъэрэ дунаим нахь макIэу зэрар къызэрэфыхьыщтым пылынэу пшъэрылхэу компанием пшъэрылхэу зыфигъэуцужьыгъ.

Сомэ миллион 700-м ехъу къыхалъхъан гухэлъ яI

Я Х-рэ Дунэе инвестиционнэ форумым компание купэу «Южная Промышленная Корпорация» зыфиорэм идиректорхэм я Совет итхъаматэу Юрий Копачевымрэ Мыекъуапэ иадминистрацие ипашэу Михаил Черниченкэмрэ зэзэгъыныгъэIу щыздыкIэтхагъэх. Ахэм къызэрэдалгытэрэмкIэ, «ЮПК»-м сомэ миллион 700-м ехъу инвестицие Адыгеим икъэлэ шъхьалэу къыхилъхьащт.

Компанием ипресс-къулыкъу къызэриIуагъэмкIэ, лъэхъаным ишапхъэхэм адиштэу гъэпсыгъэ бизнес-гупчэ Мыекъуапэ къыщагъэуцущт, пстэумкIи ащ сомэ миллион 300-м нэсэу инвестицие къыхалъхъан гухэлъ яI. Ар апэрэ зэзэгъыныгъэр ары. ЯтIонэрэр котеджхэмкIэ гъэпсыгъэ поселкэ къалэм къызэрэцагъэуцущтым фэгъэхьыгъ. ПэшIорыгъэшхэу зэрэрахъухагъэмкIэ, ащ сомэ миллион 350-рэ инвестициеу къыхалъхьащт.

«ЮПК»-м Урысыем икъыблэ шъолъыр Iоф зыщишIэрэр илъэс 15-м ехъугъ, промышленностымрэ транспортымрэ алъэныкъокIэ псэолъэшIын Iофхэм адэлъэжьэрэ предприяти-ябэу ар зэхэт. Шъачэ хэхъоныгъэхэр егъэшIыгъэнхэм ыкIи Олимпиадэм епхыгъэ объектхэм яшIын фэгъэхьыгъэ программэм хэлажьэ. Илъэсым къыкIоцI сомэ миллиарди 5 зэрегъако.

Сомэ миллиард 34-м ехъу зытефэрэ зэзэгъыныгъэ 13-мэ республикэр акIэтхагъ

(Апэрэ нэкибгъом
къыщегъэ).

Индустриальнэ паркым игъэп-сын фэгъэхыгъэ зэзэгъыныгъэм зэдэкIэтхагъэх АР-м и Лышгъхэрэ ООО-у «Адыгэнегроагрогаз» зыфиорэм игенеральнэ директорэу Андрей Тугулуковым-рэ. Мы проектър щыIэныгъэм щыпхырыщыгъэ зэрэхуыщтым ищыхъэ зэрэтелъыр ТхакIушынэ Аслъан къыхигъэщыгъ. Инвестициеу ащ къыхалъхъащтыр зэхуыбатагъэу сомэ миллиард 21-м къехуыщт. Проектър агъэцэкIэфэ IофшIэпIэ чIыпIэ миным ехъу къызIуахын гухэлъ щыI, джащ фэдэу республикэм ибюджет зэфэшъхъафхэм сомэ миллиардым ехъу хъакъулахагъэу арагъэхъащт.

Илъэс псаум къыклоцI Iоф зышIэщт курортэу «Лэгъо-Накъэ» зыфиорэм ипроекти гъэцэ-кIагъэ хуыщт. Шъугу къэдгъэ-кIыжбын, Темыр-Кавказ федеральнэ шъолъырым, Краснодар краим ыкIи Адыгэ Республикэм ащэгъэпсыщт туристическэ кластерым ар къыдыхалъытагъэу

щыт, инвестициеу къыхалъхъащтыр сомэ миллиарди 7,6-м кIэхъэ. Адыгеим, ОАО-у «Темыр Кавказым икурортхэр» ыкIи ООО-у «ИнвестТурСервис» зыфиорэм зэдашIыгъэ зэзэгъыныгъэм АР-м и Лышгъхэрэ зигугъу къэтшIыгъэ компаниехэм япашэхэмрэ кIэтхагъэх. Инвестициеу республикэм къыхалъхъащтыр сомэ миллиарди 3-м нэсы.

Форумым зэфэхьысыжьыгъэу фэхъугъэхэм ащыщ АР-м и Лышгъхэрэ ООО-у «Югсельхозпродукт» зыфиорэм игенеральнэ директорэу Владимир Лишукрэ зыкIэтхажыгъэхэ зэзэгъыныгъэр. Республикэм иагропромышленнэ комплекс хэхъоныгъэхэр ышIынхэм пае илъэситIум къыклоцI инвестициеу сомэ миллиардым ехъу компанием къытIупщыщт, 2013-рэ илъэсым нэс IофшIэпIэ чIыпIи 135-рэ къызIуахыщт.

ПсэолъэшIыным ылъэныкъокIэ Адыгеим проекти 9 форумым къыщигъэлъэгъуагъ. Ахэм анахъ гъэшIэгъонхэр

Сурэтхэр А. Гусевым тырихыгъэх.

гъэцэкIагъэх хуыщт. Фэтэр мини 2 ыкIи таунхауси 120-рэ хъоу зэхэтыщт микрорайоныкIэ поселкэу Яблоновскэм къыдэуоцт, ащ сомэ миллиарди 4-м ехъу пIуагъэхъащт. Мы поселкэ дэдэм псэупIэ комплексу

«Темыр» зыфиорэм ишIын щырагъэжъыщт, джащ фэдэу коттеджнэ поселкэу «Серебряные ключи» зыцIэр тикъэлэ шъхъалэ къыдэуоцт.

Шъугу къэдгъэкIыжбын: мы аужырэ илъэс заулэм къыклоцI

Адыгеим иэкономикэ сомэ миллиард 51-рэ фэдиз инвестициеу къыхалъхъагъ. Шъачэ щыкIорэ форумыр ары анахъ мэхъанэшхо зигэ инвестиционнэ зэзэгъыныгъэхэм республикэр защы-кIэтхагъэхэр.

(Тикорр.).

ТХЫЛЫКИ

ЗАНЭКЪОПЩЫР ЛЫБЛЭНАГЪ, ДЗЭПЭЩЭШХУАГЪ

Ухэтми узыщыщ лъэпкъым итарихъ ушыгъозэным, убзэ пшIэу уухъумэным, уикультурэ зэхэпфэу хэбгъэхъоным лъэпкъым зилэтынымкIэ мэхъанэшхо зэрялэм щэч хэлэп.

Ащ фэдэ дунэегурыгъуазэ, лъэпкъзэхашIэ, шъхалъытэжь ин зилэхэу адыгэм къыхэкIыгъэхэм яхъатыркIэ, лъэпкъыр къызэте-нагъ, щыI ыкIи щыIэщт.

политикэ IофшIэшхохэм ащыщыгъ Занэкъо Сэфэрбий.

Занэкъопщым ехылыгъэ тхылъыкIэ «Князь Сефер-Бей Зан политический деятель и поборник независимости черкесского народа» зыфиорэм бэшлагъэп тиреспубликэ и Лъэпкъ библиотекэ къызылэкIэхъагъэр. Ар «Кавказский-литературный, исторический олимп» (КЛИО) серием хэлъытагъэу Налщык къыщыдэкIыгъ. Черкесхэм ятарихъ щыщ тхыгъэ гъэшIэгъонхэр мыщ мы аужырэ илъэс зытIуыщым къыщытырадзэхэ зэрэхуыгъэм, тхылъ зэфэшъхъафхэу къызэрэтIэкIахъэхэрэм уегъэразэ.

ТхылъыкIэм иавторыр революцием ыпкIэ Урысыем ианыхъ кавказовед инэу зэлъашIэрэ Е.Д. Фелицыныр ары. Ар Ставрополь къыщыхуыгъ, офицер унагъо цапIугъагъ. Ежыри гъэсэныгъэ дэгъу зэригъэгъотыгъэу дзэкъулыкIум бэрэ хэтIыгъ. ЫужкIэ Пшызэ шъолъыр икIэзэ-къыдзэ иофицерыгъ, капитаныгъ. Военнэ Iофыгъуабэмэ анэмыкIэу, Е. Фелицыныр ышъхъэкIэ Темыр-КъохъэпIэ Кавказым я XIX-рэ лIэшIэгъум ия II-рэ кIэ-лъэныкъо ихуыгъэ-шIагъэхэм ахэплъагъэу, а зэкIэ пэкIэкIыгъапэу щытыгъ. Джары Темыр-КъохъэпIэ Кавказым инаучнэ творчествэ зыфигъэзэныр, Iоф дишIэныр къызыхэкIыгъэр.

Тхылъыр шъхъэ пчъагъэу мы темэ иныр къызэхифуэ зэхэт: Занэкъо Сэфэрбий политическэ IофшIэшхуагъ, ичеркес лъэпкъ ишъхъафитныгъэ ибэнэкIо мылшъыжыщыгъ. Илъэс 30-м къыклоцI илъэпкъырэ IэкIыб къэралэу Тыркуем-рэ азыфагу зэфыщытыкIэ нахышIухэр илъхъэгъэнхэм телъжыагъ.

Занэкъом илIы ыкIи ицIыф шIыкIагъэр, ищэIагъэ, иакъыл, игулыгъэ, илъэпкъ, ихэгъэгу шIульгъу зэрэгъунэн-чъагъэхэр, ипсэемиблэжыныгъэ, илIы-блэнагъэ тхылъым къыщыIотагъ. Дзэпэ-щэхом ехылыгъэ тхыгъэр — адыгэм игъогууан джыри зэ урызгъэплъэжыгъэ, узгъэгъозэрэ тарихъ IофшIагъ. Кавказым цыздэпсэурэ цIыф лъэпкъ зэфэшъхъа-фыбэмэ язэкъошныгъэрэ язэдэлпсэуны-гъэрэ гъэпытэгъэнхэмкIэ уасэ зигэ тхылъ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

ТЕГУЩЫПЭНХЭР АЩЫРАГЪЭЖЪАГЪ

БэмышIэу Шъачэ ипрессэ, джащ фэдэу къэлэ интернет-сайтхэм материал гъэшIэгъонхэр Къэбэртэе-Бэлыкъарым иадыгэ организациехэм ямеморандум къырагъэхъагъ, ащ 2014-рэ илъэсым кIымэфэ джэгунхэу щыIэщтхэм еплъы-кIэу афырIэм къыщытегушыIэх. Олимпийскэ столицэм пэчыжъэ хъазырэу щыIэ республикэм ащ фэдэ материал къыщыхаутэу бэшлагъэ тызылумы-кIагъэр. ЧыпIэ журналисткэу матери-алыр зыгъэхъазырыгъэ Ирина Сизовам нэм къыкIидзэрэ шъхъэ ащ фишIыгъ: «Адыгэхэм Олимпиадэм дырагъаштэ».

А меморандумыр къызытегушыIэрэм икIылотыкIын уахътэ едгъэхъынэп — гъэзетхэм, журналхэм арыбгъотэн плъэ-кIыщт. «Хы ШыуцIэ Iушъом кIэлырыс адыгэ къуаджэхэм зэкI пIоми хъунэу до-кументым итегушыIэн ащырагъэжъагъ, — джэнджэш гори хэмылгъу етхы Сизовам, — 2014-рэ илъэсым Шъачэ щыкIоцт Олимпиадэм Кавказым ичIыдэлъф лъэпкъхэм ащыщхэу дезыгъаштэхэрэм япчъагъэ мафэ късы нахыбэ мэхъу».

Сизовам иматериал сурэтхэр гъусэ фишIыгъэх. Адыгэ лIыжхэр зэхэсыхэу ащ иолъагъо.

ИлъэсыкIэ еджэгъур къымыхъзэ, Шъачэ иеджэпIэ пстэуми олимпийскэ урокхэм якомпьютернэ презентациехэр алэкIагъэхъагъэх. Шъачэ ищыIэкIэ-псэукIэ уехъопсэнэу щыт, тапэкIи нахъ бай, нахъ кIэракIэ хуыщт. Плъэгъурэм уегъэгущхо: мыл дворец зэтегъэпсы-хъагъэхэр, стадион, хъакIэщ, автомо-биль гъогу дахэхэр, школыкIэхэр, сымэджэхэр...

Шъачэ цIыф лъэпкъыбэ зыщыпсэу-рэ къал. Ахэр зэфэшъхъафхэу 140-м ехъух. Презентацием узеплъыкIэ къэпIоцтыри пшIэрэп. Мары разделэу «Культура и национальные ценности» зыфиорэм сурэтышхо иолъагъо, къэ-зэкъ хоккеистхэр нэгущлох, клошкэхэр Iэдэжъэу зыдаIыгъых. Шъачэ щыпсэ-урэ этническэ купхэм яфигуркэхэри къэлагъо, ахэр нэплъэгъум ерагъэу къыреубытэх...

ГъэрэкIо Шъачэ къэзэкъэ караул щы-зэхашгъагъ. Краснодар и ащ фэдэ ка-раул щыI. Официальнэ лIыкIо купхэм, хъакIэхэм апэгъокIыхэ зыхъукIэ ар акIыгъуыщт.

НЫБЭ Анзор.

Наркотикхэр агъэфедэхэмэ къыхагъэщыщт

Мыекъуапэ икIэлэеджакIохэм наркотикхэр ыкIи цIыфым иакъыл зэщызыгъэ-къорэ шъон зэфэшъхъафхэр агъэфедэхэмэ икIыгъэ илъэс еджэгъум ауплъэ-кIугъэх. А Iофтхъабзэм джыри мы илъэсым лыпадзэжыщт. Тестирование ашIынымкIэ джырэ лъэхъаным диштэрэ Iэмэ-псымэхэр республикэ нарколо-гическэ диспансерым шIэхэу къыщэфыщтых.

Къэлэ администрацием гъэсэныгъэмкIэ и Комитет ипашэу Любовь Дубов-скаям къызэриIуагъэмкIэ, Мыекъуапэ иеджапIэхэм ачIэс нэгырэ 70-рэ фэ-дизмэ апэрэ илъэсныкъом тестыр арагъэкIуыщт. Ащ имызакъоу, ны-тыхэми зэхэфын зэдэгущыIэгъухэр специалистхэм адашIыщтых. «Тест-полоска» зыфиорэм игъэфедэн, IэпыIэгъу ящыкIагъэмэ зызыфагъэзэщтыр къафалотэщт.

НыбжыкIэхэр наркотикхэм ащыухъумэгъэнхэм пае Мыекъопэ къэлэ пси-холого-педагогическэ гупчэм, социальнэ кIэлэгъаджэхэм Iофыгъуабэ зэшIуахы. ЗэдэгущыIэгъухэр, семинархэр, лекциехэр ахэм зэхашхэ.

IЭШЪЫНЭ Сусан.

Адыгэ Республикэм и Закон

Адыгэ Республикэм и Законэу «Машлом Адыгэ Республикэм зыкыщемыгъэштэгъэным ехылагъ» зыфиорэм зэхьоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2011-рз илъэсым бэдзэогъум и 27-м ыштагъ

А 1-рз статья. Адыгэ Республикэм и Законэу «Машлом Адыгэ Республикэм зыкыщемыгъэштэгъэным ехылагъ» зыфиорэм зэхьоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу «Машлом Адыгэ Республикэм зыкыщемыгъэштэгъэным ехылагъ» зыфиорэм (Адыгэ Республикэм и законодательствэ зэхьогъыгъэхэр, 2006, N 8, 11; 2007, N 7; 2008, N 7; 2010, N 2) мыщ фэдэ зэхьоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм:

- 1) пэублэр мыщ тетэу къэтыгъэнхэм:
- «Мы Законыр зыкылаштагъэр Федеральнэ законэу «Машлом зыкыщемыгъэштэгъэным ехылагъ» зыфиорэм диштэу машлом зыщыхьумэгъэным епхыгъэ Иофыгъохэр зэшлохыгъэнхэм фэшл.»;
- 2) а 1-рз статьямы гушыгъэхэм «муниципальнэ правовой актхэр» зыфилохэрэр хэгъэкыжыгъэнхэм;
- 3) я 6-рз, я 8-рз статьяхэм кыуачлэ ямылэжъэу лъытэгъэнхэм;
- 4) я 9-рз статьямы мыщ тетэу къэтыгъэнхэм:
- «Я 9-рз статья. Машлом зыкымыштэнымкIэ амалхэр зехьэгъэнхэр

Машлом зыкымыштэнымкIэ амалхэр зерахьанхэр Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ иорганхэм япшгъэрылхэм зэу ащыщ, ахэм япшгъэрылх шыхьалэхэм ахэхьэх:

- 1) машлом зыкымыштэным тегъэпсыхьэгъэ пэшорыгъэшгъэ Иофтхьабзэхэр зехьэгъэнхэр;
- 2) машлом зыкызыштэгъэ цыфхэмрэ мылькумрэ къэухьумэгъэнхэр, цыфхэм апэрэ лэпылэгъу ягъэгъотыгъэныр;
- 3) машлохэр гъэкIосэжыгъэнхэр ыкли лъыхьункъэгъэнжыкын Иофтхьабзэхэр зехьэгъэнхэр.»;
- 5) я 12-рз статьямы ия 2-рз Iахьрэ я 13-рз статьямыр кыуачлэ ямылэжъэу лъытэгъэнхэм;
- 6) я 14-рз статьямы хэт гушыгъэхэм «Урысые Федерацием и законодательствэ тетэу» зыфилохэрэр гушыгъэхэм «Федеральнэ законодательствэм тетэу» зыфилохэрэмкIэ зэблэхьугъэнхэм;
- 7) я 15-рз статьямы ия 2-рз Iахь мыщ тетэу къэтыгъэнхэм:
- «2. Машлом зыкымыштэным тегъэпсыхьэгъэ режимыр Адыгэ Республикэм ичIыплэ гъэнэфагъэхэм

защэгъэфедэрэ лъэхьаным Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет ишэпхъэ правовой актхэмкIэ машлом зыэрэщыхьумэгъэ Иофтхьабзэ тедзэхэр агъэнафэх, псэуплэхэм арымырэу, нэмыкI чIыпэхэм закыщызыштэгъэ машлом игъэкIосэжыкын цыфхэр хэгъэлэжыгъэнхэр, ащ фэдэ лъэхьаным ахэр мэххэм мыгъэкIогъэнхэр, машлохэр псэуплэхэм кыалымылэсынымкIэ шлэгъэн фаехэр ахэм къащыдалытэн фае.»;

8) я 16-рз статьямы кыуачлэ имылэжъэу лъытэгъэнхэм.

Я 2-рз статья. Мы Законым кыуачлэ илэ зыхьурэр

Официальнэу кызыхаутырэ мафэм щегъэжыгъэу мы Законым кыуачлэ илэ мэхьу.

Адыгэ Республикэм и Лышхьэу
ТХЪАКIУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ,
шышхьэурум и 8, 2011-рз илъэс
N 22

Адыгэ Республикэм и Закон

Адыгэ Республикэм и Законэу «2011-рз илъэсымкIэ ыкли 2012-рз, 2013-рз илъэххэм ячэзыу палъэкIэ шлокI зимылэ медицинэ страхованиемкIэ Адыгэ республикэ фондым ибюджет ехылагъ» зыфиорэм зэхьоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2011-рз илъэсым бэдзэогъум и 27-м ыштагъ

А 1-рз статья. Адыгэ Республикэм и Законэу «2011-рз илъэсымкIэ ыкли 2012-рз, 2013-рз илъэххэм ячэзыу палъэкIэ шлокI зимылэ медицинэ страхованиемкIэ Адыгэ республикэ фондым ибюджет ехылагъ» зыфиорэм зэхьоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу «2011-рз илъэсымкIэ ыкли 2012-рз, 2013-рз илъэххэм ячэзыу палъэкIэ шлокI зимылэ медицинэ страхованиемкIэ Адыгэ республикэ фондым ибюджет ехылагъ» зыфиорэм (Адыгэ Республикэм и законодательствэ зэхьогъыгъэхэр, 2010, N 12; 2011, N 3) мыщ фэдэ зэхьоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм:

- 1) а 1-рз статьямы ия 1-рз Iахь ия 1-рз, ия 2-рз пунктхэр мыщ тетэу къэтыгъэнхэм:
- «1) Фондым ибюджет пстэумкIа хахьоу сомэ мин 1937340,8-рз илэнэу рахьухьэ, ащ хэхьэх бюджет трансфертхэу шлокI зимылэ медицинэ страхованиемкIэ Федеральнэ фондым (ыужкIэ Федеральнэ фондур тIозэ дгъэкIощт) кыыхьыштхэр ыкли сомэ мин 878322.0 хьурэ бюджет трансфертхэу Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет кыыхьыштхэр;

2) Фондым ибюджет пстэумкIа хьарджэу ышIыцтыр сомэ мин 1951610.7-рз»;

2) я 5-рз статьямы мыщ тетэу къэтыгъэнхэм:

«Я 5-рз статья. Бюджет трансфертхэу Урысые Федерацием ибюджет системэ инэмыкI бюджетхэм кыахьыгъэхэр ыкли Урысые Федерацием ибюджет системэ инэмыкIырэ бюджетхэм алэкIахьэхэр.

Федеральнэ фондым ибюджетрэ Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджетрэ ябюджет трансфертхэу 2011-рз илъэсымкIэ ыкли 2012-рз, 2013-рз илъэххэм ячэзыу палъэкIэ Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет агъэкIощтхэр мы Законым игуадзэу N 7-м диштэу агощынуу ухьыгъэнхэм.»;

3) я 6-рз статьямы ия 1-рз Iахь хэт пчъагъэу «42891.0-р» «43749.0»-кIэ зэблэхьугъэнхэм;

4) я 9¹-рз статьямы хэгъэхьогъэнхэм ыкли ар мыщ тетэу къэтыгъэнхэм:

«Я 9¹-рз статья. Страховой медицинэ организациехэм 2011-рз илъэсым ыкли 2012-рз, 2013-рз илъэххэм ячэзыу палъэкIэ шлокI зимылэ медицинэ страхованием епхыгъэ Иофэу зерахьаштхэм хьарджэу апэлухьаштхэмкIэ шапхьэхэр.

ШлокI зимылэ медицинэ страхованиемкIэ чIыплэ программэу Адыгэ Республикэм шагъэцаклэрэм хэлэжъэрэ страховой медицинэ организацие пстэуми апае страховой медицинэ организациехэм 2011-рз илъэсым ыкли 2012-рз, 2013-рз илъэххэм ячэзыу палъэкIэ шлокI зимылэ медицинэ страхованием епхыгъэ Иофэу зерахьаштхэм хьарджэу апэлухьаштхэр нэбгырэ телыгъэу страховой медицинэ организацием кылэкIэхьэгъэ ахьшэм ипроцент 1.75-рз фэдиз хьунэу гъэнэфэгъэнхэм.»;

5) гуадзэхэу N 3-р, 5-р, 6-р, 7-р мы Законым игуадзэхэу N 1-м, 2-м, 3-м, 4-м адиштэхэу икIэрыклэу къэтыгъэнхэм.

Я 2-рз статья. Мы Законым кыуачлэ илэ зыхьурэр

Официальнэу кызыхаутырэ мафэм щегъэжыгъэу мы Законым кыуачлэ илэ мэхьу.

Адыгэ Республикэм и Лышхьэу
ТХЪАКIУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ,
шышхьэурум и 8, 2011-рз илъэс
N 28

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

Экономикэ ИофшIэн лъэпкхэмкIэ Адыгэ Республикэм икъэралыгъо учреждениехэу Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шлэныгъэмрэкIэ и Министерствэ кыфэлорышIэхэрэм ялофышIэхэм ялэжъапкIэ ехылагъэу положением зэхьоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм икъэралыгъо учреждениехэу Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шлэныгъэмрэкIэ и Министерствэ кыфэлорышIэхэрэм ялофышIэхэм ялэжъапкIэ афыхьэгъэхьогъэным тегъэпсыхьагъэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет унашъо ешIы:

1. Экономикэ ИофшIэн лъэпкхэмкIэ Адыгэ Республикэм икъэралыгъо учреждениехэу Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шлэныгъэмрэкIэ и Министерствэ кыфэлорышIэхэрэм ялофышIэхэм ялэжъапкIэ ехылагъэу Положениеу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2009-рз илъэсым мэкъуогъум и 1-м ышIыгъэ унашъоу N 113-р зытетэу «Экономикэ ИофшIэн лъэпкхэмкIэ Адыгэ Республикэм икъэралыгъо учреждениехэу Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шлэныгъэмрэкIэ и Министерствэ кыфэлорышIэхэрэм ялофышIэхэм лэжъапкIэ ятыгъэнымкIэ шэпхьакIэхэм атыхьэгъэным ехылагъ» зыфиорэмкIэ аухьыгъэм (Адыгэ Республикэм и законодательствэ зэхьогъыгъэхэр, 2009, N 6, 12; 2011, N 8) ия 4-рз раздел мыщ фэдэ зэхьоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм:

- 1) я 4.2-рз пунктм:
- а) хэт гушыгъэхэм «коэффициентыр къафалэгъы» зыфилохэрэм ауж гушыгъэхэм «педагогическэ ИофышIэхэм (кIэлэгъаджэхэм анэмыкIэхэрэм)» зыфилохэрэр хэгъэхьогъэнхэм;
- б) а 1-рз подпунктым кыуачлэ имылэжъэу лъытэгъэнхэм;

в) мыщ фэдэ абзацхэр хэгъэхьогъэнхэм:

«КIэлэгъаджэхэм коэффициентыр къафалэгъы:

1) апэрэ квалификации категории зилэхэм — 0,25-м емыхьоу;

2) апшгъэрэ квалификации категории зилэхэм — 0,50-м емыхьоу.»;

2) я 4.7-рз пунктм:

а) хэт пчъагъэу «200»-р пчъагъэу «400»-кIэ зэблэхьугъэнхэм;

б) я 15-рз подпунктыкIэр хэгъэхьогъэнхэм ыкли ар мыщ тетэу къэтыгъэнхэм:

«15) кIэлэеджакIохэм еджэнымкIэ гъэхьэгъэшхохэр ашIыныр.»;

3) я 4.8-рз пунктм иапэрэ гушыгъэхьыгъэ мыщ фэдэ гушыгъэхьыгъэ пыгъэхьожыгъэнхэм:

«Специалист ныбжьыкIэхэр гъэсэныгъэ зашарагъэгъотырэ учреждениехэм Иоф шашIэным кIэгъэгушIугъэнхэм фэшI кIэлэгъаджэ ныбжьыкIэхэм (зыныбжь илъэс 27-м нэмысыгъэхэм) ялэжъапкIэ кIэ коэффициентыр джащ фэдэу къафалэгъытын альэкIышт.»;

4) я 4.10-рз пунктм:

а) хэт гушыгъэхэм «педагогическэ ИофышIэхэм» зыфилохэрэм ауж гушыгъэхэм «(кIэлэгъаджэхэр ахьмытхэу)» зыфилохэрэр хэгъэхьогъэнхэм;

б) мыщ фэдэ абзацхэр хэгъэхьогъэнхэм:

«Педагогическэ ИофшIэнымкIэ стажэу яIэм елгыгъэу кIэлэгъаджэхэм ялэжъапкIэ кIэ коэффициентыр къафалэгъы:

1) илъэси 5-м щегъэжыгъэу илъэси 10-м нэс Иоф зышIагъэхэм — 0,10-м емыхьоу;

2) илъэси 10-м щегъэжыгъэу илъэс 20-м нэс Иоф зышIагъэхэм — 0,20-м емыхьоу;

3) илъэс 20-м ехьу Иоф зышIагъэхэм — 0,30-м емыхьоу.»;

2. Адыгэ Республикэм финансхэмкIэ и Министерствэ Адыгэ Республикэм икъэралыгъо учреждениехэу Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шлэныгъэмрэкIэ и Министерствэ кыфэлорышIэхэрэм ялыгъын пае Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет кыщыдэлъытэгъэ мылькум блэмыкIэу мы унашъом игъэцкIэн епхыгъэ мылькур 2011-рз илъэсым кытIупщынэу.

3. Гъэсэныгъэ языгъэгъотырэ муниципальнэ учреждениехэм ялофышIэхэм ялэжъапкIэ зыфэдизыр къэзыгъэнэфэрэ муниципальнэ правовой актхэм ищыкIэгъэ зэхьоклыныгъэхэр афашIынхэу. ЧIыплэ зыгъэлорышIэжынымыкIэ органхэм игъо афэлэгъугъэнхэм.

4. 2011-рз илъэсым Ионыгъом и 1-м щегъэжыгъэу мы унашъом кыуачлэ илэ мэхьу.

Адыгэ Республикэм и Премьер-министр
ипшгъэрылхэр зыгъэцакIэу
Алексей ПЕТРУСЕНКО

къ. Мыекъуапэ,
Ионыгъом и 1, 2011-рз илъэс
N 178

Ини цыкълуй районым щыпсэ-ухэрэр а мафэм бэрэ ежагъэх. Иофшлэпэ зэфэшхьафхэм ялэ-жъакохэм а мэфэкI мафэм шлухьафтын дэгъухэр пагъохы-ным фоблэхуэ лэжъагъэх.

Районым ыныбжэ илъэс 87-рз, Адыгэ Республикэр загъэспыгъэр илъэс 20 зэрэхуэрэр агъэмэфэклынхуэ ахэр кьэзэрэ-угъоигъагъэх. Район гупчэм нурам шхьафэ бгъуитгур зэ-лыиубытгэу лэтыгъуэ шжкым хьа-рыф зэкIужьхэмкIэ тетхагъ: «Шукъызыхьугъэ мафэмкIэ тышфугушIо, Тэхьутэмькыое районым, Адыгэ Республикэр, бэгъафшэ шхьуэнуэ тышфуг-фэлаIo!»

Пчэдыжбым

Аужырэ илъэс зэкIэлъыкохэм Тэхьутэмькыуэ зэхьокIыныгъэ-шхохэр фэхьугъ, умышIэжынуэ хьугъ: непэ район гупчэр кIэ-ракI, хэхьуагъ, бгъу пстэхэмкIэ зиушъомбгъугъ. Унэжэ зырыз кьуаджэм дэплъагъорэр, чыр-бышч унэ зэтэгъэспыхьагъэхэр зэготых, ахэм кьатифт хьухэрэ-ри ахэтых, чырбышым ыкIи нэмыкI материалхэм ахэшIы-кIыгъэ чэхуэр зыр адрэм нахь дэхэжэ. Урамхэр асфальткIэ пкIагъэх, дахэх, зэщизых.

Мы зэпстгур шIукIэ зыфэп-лэгъуэм хьуштыр район админи-страцием ипашэхэр ары: рай-он гупчэр гүлэтыпIэу, дахэу, кьабзэу, зерифшъуашэу зIэхы-гъэным пылтых. Районым кьу-лыкьушIапIэхэм янахьыбэ ит, цыфыбэ, хьакIэхэри ахэтэу мышч кьэкIох, мэфэкI Иофтхьабзэхэр щэкIох. Анахь нэм кьыкIидзэ-хэрэм ашышыхь культурэм и Унэшхо, пенсионокIэ Фондыр, ныбжьыкIэ ИофхэмкIэ Комите-тыр, хьакьулахь инспекциер зычIэтыр, народнэ депутатхэм ярайон Совет, спорткомитетым яунэхэр, ахэм анэмыкIхэри.

Район гупчэр кьагъдахэ паркIэмрэ утыгу шхьафэмрэ. Паркыр гүлэтыпI: лъэсгъогу цыкIухуэ мыжэо упсыхьагъэкIэ пкIагъэхэр пхырышчыгъэх, чы-гыкIэ цыкIухэм залэты, кьэгъэ-гъэ хьасэхэм кьахилъэсхьырэ мэ IэшIур жьым зэрелъасэ, кIэ-лэцIыкIу джэгупIэхэр зэгугъэкIо-тыгъэх, мэфэ жьоркьхэм псы-дъёешхом зэпымыоу Иоф ешIэ.

ЗэгъокI хьуреп гупчэ шхьа-фэм саугъэт зэхэтэу кьышчызэ-луахыгъэм илухьапIэ. «Тэхьутэ-мыкыое районым илхьужь-хэмрэ Иофшлэным ишчытхьузэ-хьэхэмрэ ягупч» ащ зэреджа-гъэхэр.

Мэфэ реным мышч цыфыбэ шызэблэкIы, ахэр саугъэтым екIуалIэх, кьэуцух, ащ шхьа-шэ фашы, кьэгъагъэхэр кIэраль-хьэх. Нахь цыфыбэ кьызеуалIэр-рэр мэфэкI мафэхэр арых.

Кьэгъэлыгъонхэр

МэфэкIым апэрэ шлухьафты-нуэ цыфхэм кьащанагъохьгъэр культурэм и Унэ кьышагъэлы-гъохэрэр ары. Ахэм цыфхэм агъэхьагъэхэр, ялофшIагъэхэр кьауатэх. ЧыпIабэ кьэгъэ-лэгъуапIэм шызыубытыгъэмэ ашыш кьалэу Краснодар щып-сэурэ Мищенко Владимир иIэ-шIагъэхэр: «Лето», «Заводской пейзаж», «Саида» (портрет), ахэм анэмыкIхэри.

Шэртан Ларисэ исурэтхэр лъэжэу ашIогъэшIэгъоныгъэх, анахь кьахагъэшыгъэр шьом хэшIыкIыгъэ сурэтэу «Достиже-ние» зыфиорэр ары. Бзылфыг-гъэм исурэтхэр зыдэт каталог кьыдигъэкIыгъ «Лариса Шар-тан» ылоу. Тхылъым сурэт 26-рз дэт. СурэтышIым ехьылIагъэу гушылэ кIэкI кьыдэхьагъ. Л. Зал-ниевар (пшгъэшэ лъэкьуацIэу

иIэр) илъэкьыкIэ дагъыстан, 1965-рз илъэсым кьуаджэу Пэ-нэжыкьуае кьышчыгъ. Сурэт-шынымкIэ егъэфедэ шьо шып-кьэмрэ кьэгъэгъэ гьугъэхэмрэ. 2009-рз илъэсым культурэмрэ ис-кусствэмрэ яуниверситетэу Крас-нодар дэтыр кьыухыгъ. Ихэку шульгъэу, тихэгъэгу идэхагъэ, чыопсым изытет исурэтхэмкIэ Ларисэ кьэгъэлыгъэ.

СурэтышIэу Нина Гордеевар кьутырэу Хомуты (Тэхьутэ-мыкыое район) 1942-рз илъэсым кьышчыгъ. Гурыт еджапIэр кьызеухым, кьалэу Шьагъэ псэ-

ныбжьыкIэхэр, депутатхэр.

Пщыдатэкъо Ризо сценэм кьырагъэблагъэ. Район Iэшгъ-хэтетыр залым чIэххэм мэфэ-кIымкIэ кьафэгушIо, тапэкIи гъэхьагъэхэр Иофшлэным ша-шынхуэ, псауныгъэ пытэ яIэнэу кьафэлъаIo.

ГъэхьэгъэшIухэмкIэ пэгъокIых

Тэхьутэмькыое район админи-страцием ИофышIэхэр яIэнэ-тIэмэ залухьагъэхэр илъэсип-

ГУШУАГЪОМ цЫфхэр зэхещэ

олъэшIэу шылэжъагъ, ащ щыдэ-кIуагъ. Пенсием щыIэзэ сэкъат хьугъэ: ыIэхэм, ылъакохэм Иоф ашIэштыгъэп, зеклон ылъэкIы-штыгъэп. ЗIэзэжыгъэ, кьины-гъор кьызэпчыгъ, ау джаб-гьуIэр кьытIупшыгъэп. Мы уахъ-тэм Нинэ поселкэу Афицкэм дэс, Iэ сэмэгумкIэ сурэт хэдыкI-

лIырэ ныкьорэ хьугъэ. Ба, макIа а уахътэр гъэхьэгъэ инхэр шIы-гъэнхэмкIэ? Мы районышхом фэдэмкIэ а уахътэр бэп. Ау на-хьышIум ылъэныкьокIэ зэхьо-кIыныгъэ дэгъухэр кьызэкIэ-лыкIуагъэх. Ахэм уарыгушхо хьушчт. Шыпкьэ, Иофыгъуабэ районым ыпашхьэ ит, зэ

хэр ешIы. СурэтышI-хэдыкIа-кохуэ Эльмира Хисаметдино-вар, Шэрамыкыо Аминэт, Дыды Фатимэ, Хьаратэ Светланэ, Хьагъур Муратэ яIэшIагъэхэр кьэгъэлыгъоным кьекIолIа-гъэхэм альэгъугъэх.

МэфэкIыр рагъажьэ

Районым культурэмкIэ игъэ-ЮрышIапIэ ипашэу Дыхьу Эмэ-рэ культурэм и Унэ ИофышIэу ШьэуапIэкъо Адамрэ сценэм кьытехьэх, мэфэкIымкIэ кьафэ-гушIох. ЗещакIохэм зIэпахьызэ Адыгэ Республикэм икьэхьукIэ, изытет, ипсэукIэ кIэкIэу кьауатэ. Поселкэу Прикубанскэм щызэ-хэщэгъэ орадIоу купэу «При-кубанский» зыфиорэм (пашэр Б. Рублевский) орадэу «Адыгееу сипупсэу сикIас» кьыуатэ. Ащ ыуж Урысые Федерациерэ Адыгэ Республикэмрэ ягимнхэр кьырагъэлуагъэх. МэфэкI Иоф-тхьабзэм хэлажэхэрэм ацIэхэр кьыраIo: Пщыдатэкъо Ризо — Тэхьутэмькыое район админи-страцием иIэшгъхэтет, Кравченко Василий — народнэ депутатхэм я Тэхьутэмькыое райсовет итхьа-мат, Ковалева Ольга — Крас-нодар гупчэ коим итхьаматэ игуадз, Петрусенко Алексей — Адыгэ Республикэм и Премьер-министр игуадз, заом ыкIи ИофшIэным яветеранхэр, на-хьыжхэр, динлэжэ обществэ-хэм, организациехэм ялыкIохэр, шIэныгъэлэжхэм ашышхэр,

сомэ мин 250-рз фэдиз ащ пэ-луагъэхьагъ. 2009-рз илъэсым икьыхьагъум кьуаджэм шырахьухьэгъэ про-граммэр агъэцэкIэ. Кьэралыгъо учреджениехэм, организациехэм, предприятиехэм зIэхыныгъэ ады-ряIэным ыкIи кьэбархэр псын-кIэу зэлыгъэIэсыгъэнхэм апае Интернетым исетгъэ шагъэуцугъ. ПсэупIэм исайт иIэ хьугъэ. Спорткомплексыр кьашIыхьагъ, спортджэгупIэхэм яшIын шы-рагъэжъагъ. ПсыкьычIэщыпIэ-хэм насосхэр атырагъэуцагъэх, трансформатор подстанцииу шы зэблахьугъ, псыр зэрыкIорэ тру-бэхэр аукуэбзыгъэх. Кьуаджэхуэ Псэйткьурэ Пэнэхэрэ мэщытхэр кьащызIэуахыгъэх.

«Муниципальнэ гъэпсыкIэ зIэ «Тэхьутэмькыое район» зыфиорэм предприятие ыкIи организацие 560-рз ит. Ахэм ашышыхь зипшгъэдэкIыжэ гъэ-мэкIэгъэ обществэхуэ «Домбыт-хим», «Пластиктрейд», «Овокон-Юг», «Леруа Мерлен», «Ашан», «Икея-Дом», «Юг-Авто» зычIэхэр. Аграрнэ секторым зэхэт хьызмэтшIапIэу 8, мэкъумэщы-шIэ хьызмэтшIапIэу 16, гъомы-лэпхьэшIэ предприятиеу 7 хэт. Экономикэм изыкьэгъэлэтын чIыпIэшхо шаубыты бизнес цыкIумрэ гурьгытмрэ, ахэм ащэ-лажэх нэгьырэ мини 5-м нахьы-бэ. Илъэс кьэс чыпIэ бюджетым ахэм зыкьырагъэлэ. Гушылэм пае, 2007-рз илъэсым чыпIэ бюджетым фэдэу иIагъэр миллиони 176-рз мин 24-рз хьуштыгъэ, 2008-рз илъэсым — миллион 321-рз мин 89-рз, 2009-рз илъэсым — миллион 343-рз мин 2-рз, 2010-рз илъэсым миллион 447-рз мин 776-рз хьугъэ. Илъэсиплым кьыкIоцI гъэсэныгъэм иучреждениехэм ягъэцэкIэжыкIыкI сомэ миллион 28-рз мин 500-рз апэлухьагъ. Культурэм ыкIи псауныгъэм икьэ-ухьуэмэ иучреждениехэм язэтэ-гъэпсыхьан пае ахьщэшхо бюд-жетым кьыхагъэкIыгъ.

Илъэс 87-рз гъоугур

Тихэгъэгу итыхь кьалэхэр, ста-нищэхэр, кьутырхэр, поселкэхэр, район ыкIи хэку псаухэр зэ цIэу афаусыгъагъэр нэужым зэбла-мыхьужьыгъэу. Ащ фэдэ насып Тэхьутэмькыое районым иIагъэ: пчъагъэрэ ыцIэ зэблахьугъ. ЦIэ имыIэжъэу кьагъанэуи хьугъэ. Ау сыд зэхьуми, ар щылагъ, псэ-угъэ, нахьышIум шыгугъэу

ыпэкIэ лъыкIотагъ, гъэхьагъэхэр ышIыгъэх, непэрэ мафэм илъэс 87-рз ныбжьыр иIэу кьэсыгъ. Нахьыбэ ыгъашIэ кьэс нахь ныбжьыкIэ, дахэ мэхьу. Мары районым икьэхьукIэ. Ионыгъом и 2-м 1924-рз илъэсым РСФСР-м и Кьыблэ-ТыгъэкьокIыпIэ край и Адыгэ автоном хэку щыщэу Тэхьутэмькыое административнэ чIыпIэ район агъэспыгъагъ. Ащ кьоджэ советибл хахьэщыгъ: Афыпсыпэр, БжыхьэкьоякIэр, Бжыхьэкьоежыыр, Шынджыер, Тэхьутэмькыуаер, Лахьычыкьуа-ер ыкIи Пчыхьалыкьуаер. Псы-хьохуэ Пшызэ, Псэкьупсэ ыкIи Афыпс азыфагу илэ чIыпIэм районымрэ шагъэспыгъагъ. 1936-рз илъэсым ВЦИК-м унашъоу ышIыгъэм тетэу, районымрэ Хьа-хьурэтэ район ашIыжыгъагъ. 1938-рз илъэсым РСФСР-м и Апшэрэ Совет и Президиум и УказкIэ нахьыпэм районым ыцIа-гъэр — Тэхьутэмькыое район — фаусыжыгъагъ. 1957-рз илъэ-сым Октябрьскэ районкIэ ар зэблахьугъагъ. 1963-рз илъэсым Тэхьутэмькыое районымрэ щымы-Iэжэ ашIыгъагъ, кIэу агъэспыгъэ Теуцожь районым хагъэхьажы-гъагъ. 1983-рз илъэсым Теуцожь районымрэ агощыжыш, райо-нитIу ашIыжы: Теуцожь ыкIи Октябрьскэ районхэр. 1990-рз илъэсым кьуаджэу Октябрьскэр — ТэхьутэмькыуаекIэ, Октябр-скэ районымрэ Тэхьутэмькыое рай-онкIэ зэблахьужьыкIы. Районым квадратнэ километрэ 466,6-рз еубыты. ПсэупIэ 28-рз хэхьэ, ащ шыщэу кьуаджэхэр — 11, кьу-тырхэр — 8, поселкэхэр — 6, кьэлэ гъэпсыкIэ зIэ поселкэ-хэр — 2, зы кьэлэ цыкIу.

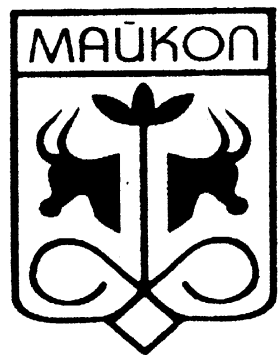
Районым нэгьырэ 65674-рз щэпсэу, цыф лъэпкэ зэфэ-шхьаф 50-м ехьумэ ялыкIохэр исых. Игъунэгъухэр: кьалэу Краснодар, Северскэ районымрэ (Краснодар край), Теуцожь рай-онымрэ Адыгэкьалэрэ, кьалэу Псыфабэр (Краснодар край).

Тэхьутэмькыое район админи-страцием ипашэу Пщыдатэкъор районым ицIыф пэрыт нэгьырэ 40-мэ афэгушIуагъ, шытхьу тхылъхэр, шлухьафтынхэр ари-тыгъэх. МэфэкIым иапэрэ мафэ культурэм и Унэшхо Адыгэ Рес-публикэм иэстрэдэ ижъуагъохэм концерт кьышатыгъ. Адыгэ Рес-публикэр зышылэр илъэс 20 зэ-рэхуэрэм ипэгъокIэу «Зэкъош-ныгъэм» ипарк чыгъхэр ша-гъэтысыгъэх. Район ермэлыкьэу зэхашагъэм хэдыкIхэр, кьэ-гъагъэхэр, сурэтхэр шацагъэх. Спортсменхэм якьэгъэлыгъон-хэм ашIогъэшIэгъонэу цыфхэр япIыгъэх.

ЯтIонэрэ мафэм шы спорт комплексым авиа-шоу, шыгъэ-чъэшхо шылагъэх. Пчыхьэм культурэм и Унэшхо илухьапIэ адыгэ джэгу шызэхашагъагъ.

МэфэкI Иофтхьабзэхэр Дыхьу Эмэрэ ШьэуапIэкъо Адамрэ зэрачагъ.

ХЪУШТ Шэбан.

Мыекъуапэ и Мафэ гум къинэжъыщт

Мыекъуапэ изобретатель ныбжыкӀэхэу чыплэ зэфэ-шъхъафхэм ащытекуагъэхэр.

Республикэ гупчэм щыпсэухэрэм ялэшлагъэхэр.

Шъоум ифестиваль.

Анахь коляскэ кӀэракӀэм икъы-хэхынкӀэ апэрэу Мыекъуапэ зэнэкъокъу щыкӀуагъ.

Сурэтхэр Гэшьынэ Аслъан тырихыгъэх.

Зэхэзыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

Къыдзыгъэкълэр:
Адыгэ Республикэм
лъэпкъ ИофхэмкIэ,
Iэкълъ къэралхэм
ащыпсэурэ тилъэп-
къэгъухэм адырIэ
зэпхыныгъэхэмкIэ
ыкIи къэбар жъу-
гъэм иамалхэмкIэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскэр, 236

**Редактор
шъхьалэр**

**ДЭРБЭ
ТИМУР**

**Редактор
шъхьалэм иапэрэ
гуадзэр
АУЛБЭ Руслъан**

**Редактор
шъхьалэм
игуадзэр —
пшъэдэкълъжъ
зыхьырэ
секретары
ХЪУРМЭ Хъусен**

**Пшъэдэкълъжъ
зыхьырэ
секретары
НЭПШЭКЪУЙ
Заур**

**Редакциер
зыхьыIэр:**
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьалэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-
пшъэдэкълъжъ зы-
хьырэ секретары:
52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

**Зыщаушыхьаты-
гъэр:**

Урысые Федерацием
хэутын ИофхэмкIэ,
телерадиокъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэты-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чълъгъэ гъэло-
ршIанI, зэраушыхьа-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

**Пчъагъэр
4427
Индексхэр
52161
52162
Зак. 2275**

Хэутыным
узщыкIэтхэнэу щыт
уахьтэр
Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ
уахьтэр
Сыхьатыр 18.00

АДЫГЭ РЕСПУБЛИКЭМ ия 20-рэ ИЛЬЭС ИПЭГЪОКI

Тыгъэм инэбзыйхэм «Нартыр» адэшIэты

**Адыгэ къэралыгъо университетым ильэпкъ
къэшъокIо ансамблэу «Нартыр» Урысыем, Iэкълъ
хэгъэгъухэм ащыклогъэ фестивалхэм ахэлэжьэзэ,
щытхьуцIэхэр къащыдихыгъэх. Адыгэ Республикэм
ия 20-рэ ильэс фэгъэхьыгъэ мэфэкI зэхэхэмэ «Нар-
тым» зафегъэхьазыры.**

«Нартым» ихудожественнэ
пашэу, Адыгэ Республикэм куль-
турэмкIэ изаслуженнэ ИофшIэу
Шагудж Казбек лъэпкъ гупшы-
сэр искусствэм щыпхырищызэ,
ыгъэсэрэ ныбжьыкIэхэр шIумрэ
дэхагъэмрэ афепIух, шIэжъ
ялэным мэхьэнэ ин реты. Къашъо
лэпчъ екIоллэкIэ хэхыгъэ фэп-
шынын фаеу елътэ.

— Иоф зыдасшIэхэрэр студен-
тых, ныбжьыкIэх, — еIо Шагудж
Казбек. — Ясэнэхьат ильэси 4
— 5-кIэ зыфагъасэ. А уахьтэм
къыклоцI искусствэм нахь фэ-
щагъэ хьунхэм тыпыл. Адыгэ
къэралыгъо университетым ирек-
торэу Хьунэгэ Рэщыд, ащ игуа-
дзэу Тыгъужъ Фатим, нэмыкI-
хэри Iэпылэгъу къытфэхьух. Ты-
зыфежъэгъэ Иофыр лъыдгъэ-
кIотэным фэшI упчIэжъэгъу
тэшых.

Адыгэ къашъохэу «ЗэфакIор»,
«Уджыр», «Ислъамыер», фэшъ-
хьафхэри «Нартым» къэшых.
Шагудж Казбек ыгъэуцугъэ
лъэпкъ къашъохэр концертхэм
ащытэлъэгъух. Еджэныр къэзы-
ухыгъэхэм ачIыпIэ ихьаштхэр
ансамблэм цагъэхьазырых.

— Зыр юрист, ятIонэрэр тари-
хымыкIэ кIэлэгъаджэ хьунэу
фай, — еIо Нешэ Нэфсэт. —
Адыгэ къашъом тызэфыщагъэу
«Нартым» тыхэт. Сыд фэдэ сэ-
нэхьат къыхэтхьыштми, лъэпкъ
къашъохэр тищыклагъэхэу тэ-
лътэ. Къашъохэм яшIуагъэкIэ
адыгэ фольклорыр, шэн-хабзэхэр
нахь дэгъоу зэдгъэшIагъэх.

— Адыгэ кIэлэгъэджэ кол-
леджэу Андрыхъое Хъусен ыцIэ
зыхьырэм сыщеджэ, — игушы-
сэхэм ташегъэгъуазэ Мамсыр
Сусанэ. — Тидиректорэу Ацу-
мыжъ Казбек кIэщакIо зыфэ-
хьурэ лъэпкъ зэхэхьэхэр тэ,
ныбжьыкIэхэм, тшIогъэшIэ-
гъоных. Адыгэ шъуашэр зыщып-
лъэмэ, узэрэзекIощт шIыкIэм
зыфэтэгъасэ. Пшъашъэм ынапIэ
едзыхыгъэн фае. Лъэпкъ шъуа-
шэр дэхэ дэд. Урыс, нэмыкI лъэп-
къхэм ащыщхэу къыддеджэхэрэр
къытэлъэгъухэш, адыгэ шъуашэр
ашIодахэу зыщалъэу къыхэкIы...

Пшъашъэм ыпкъ адыгэ шъуа-
шэр диштэным имэхьанэ, шъуа-
шэр пщымыгъэу джэгум укы-
шышъонымрэ ар зыщыплъэ-
нышъ, урыгушхоэз къалэхэм,
районхэм япчэгу хэхыгъэмэ
уакъырыхьанымрэ зэрэзетекIы-
хэрэм, искусствэм ехьылIэгъэ
нэмыкI Иофыгъохэм Мамсыр
Сусанэ къагетугъылагъ.

«Нартым» икъэшъуакIохэр
ансамблэ цIэрылохэу «Налмэ-
сым», «Ислъамыем», «Кабар-
динкэм» яконцертхэм зэп зэряп-
лыгъэхэр. Артистхэм акIырып-
лтыхьэзэ, ялэпIэсэныгъэ ха-
гъахьо. Адыгэ Республикэм ия
20-рэ ильэс фэгъэхьыгъэ мэфэкI
зэхэхьэхэм «Нартым» зафигъэ-
хьазырзэ, къэшъуакIохэм талу-
клагъ. Адыгэ шъуашэм и Мафэ
ехьылIэгъэ пчыхьзэхэхьэмэ
ягуапэу ахэр хэлэжьэщтых.

Студентхэу ЖъыкIо Игорь,
ХьакIэмыз Рэщыдэ, Нешэ Нэф-

сэт, Шьынэхъо Бислъанэ, Кьонэ
Мыхьамэт, Еутых Джэнэт,
ДыдыкI Залинэ, Одыжъ Лимэ,
УнэрэкIо Суандэ, Мамсыр Су-
санэ, ХьакIэмыз Атланэ, НатI-
мырзэ Тамерлан, нэмыкIхэри
музейхэм, филармонием, Мые-
къуапэ ипчэгъухэм къащышъохэу
зытлэгъэгъухэкIэ, тагъэгъушIо.
Уахьопсэнэу адыгэ шъуашэр зэ-
рахьэ. Адыгэ Республикэм икъэ-
ралыгъо гъэпсыкIэ игъэпытэн
ялахьышIу хашIыхьэу алыгътэ.

Ионыгъом иаужырэ мэфI 10-м
къыклоцI «НыбжьыкIэхэр Уры-
сыем инеушрэ мафэх» ыIоу Ер-
мэлхьаблэ фестивалэу щыкло-
щтым «Нартыр» рагъэблэгъагъ.
Белоруссием, Абхъазым, Къыблэ
шъольбырым, нэмыкIхэм яансам-
блэхэр ащ хэлэжьэщтых. Адыгэ
шъуашэм и Мафэ Ионыгъом и
28-м Мыекъуапэ щыклощт. А
Иофтхьабзэмэ «Нартым» зы-
фегъэхьазыры.

Ансамблэм къыщышъорэ
ныбжьыкIэхэм сэнэхьат зэфэшъ-
хьафхэм зафагъэсэнышъ, щыIэ-
ныгъэм игъогу техьаштых. Сыд
фэдэ ИофшIэн агъэцэкIэщтми,
обществэм, хэгъэгум ящыкIэгъэ
цIыф хьуштых, адыгэ къашъор
гукIэ къызыдырахьакIышIт. «Нар-
тыр» гукъэкIыжышIоу ялэщт.

Пщынаоу Шорэ Муратэ тире-
спубликэ щыцIэрыу. Лъэпкъ мэ-
къамэхэр пщынэмкIэ ыгъэжыны-
чыхьэзэ, пчэгум ныбжьыкIэхэр
къызэрэрищэхэрэр хэтэ зымы-
шIэрэр? НэIуасэ, ныбджэгъу зэ-
фишIыгъэхэр искусствэм ибаи-
ныгъэкIэ тиреспубликэ етэжых,
мамыр псэукIэм игъогу рэкIох.
Тимыльэпкъэгъу ныбжьыкIэхэр
къашъохэмкIэ къызэрашалIэхьэзэ,
зы тыгъэу къафепсырэм инэбзый
фабэхэм адэшIэтых.

Сурэтым итхэр: Адыгэ къэра-
лыгъо университетым иан-
самблэу «Нартым» хэтхэр.

**Спортымрэ
гукъэкIыжымырэ**

**Кушъу Светланэ
фэгъэхьыгъ**

**Дунаим спорт гимнасти-
кэмкIэ ичемпионкэу
Кушъу Светланэ фэгъэ-
хьыгъэу футболымкIэ зэ-
нэкIокъу Ионыгъом и 18-м
Мыекъуапэ щыклощт. Зэ-
Iукигъухэм спортым иве-
теранхэр ахэлэжьэщтых.**

Кушъу Светланэ иIахьылхэр
Очэпшыне щыщых. Спортсмен-
кэ цIэрылом тренерэу Иоф ышIэ-
зэ, ыгъэсэрэ пшъэшъэжыыхэм
унэу зызыщагъэпсэфырым
машIор къыкIэнагъ. Светланэ
кIэлэцIыкIур машIом къыхихь-
жыгъэ, Iугъом нахь зиушъом-
бгъугъ, унэм къыкIыжынын
ымылэкIэу хэстыхьагъ.

Урысыем ыкIи Адыгеим
язаслуженнэ тренерэу Хьот
Юныс кIэщакIо фэхьугъэу зэ-
нэкIокъур Мыекъуапэ щызыхь-
щэ. Спортыр зикIасэхэр ешIэ-
гъухэм яплъынхэу рагъэбла-
гъэх.

**НэкIубгъор
зыгъэхьазырыгъэр
ЕМТИЛЪ Нурбий.**

БлэнэгъапцIэмэ ташIогъэшIэгъон

**Израиль щыпсэурэ
БлэнэгъапцIэ Азэрдин
Адыгэ Республикэм
бэрэ къэкIо. Иунагъо
игъусэу тичIыпIэ дахэ-
хэр зэрегъэлъэгъух, кон-
цертмэ игуапэу яплъы.
ИкIэлэгъум къыщыуб-
лагъэу футболым пы-
щагъ.**

— Твере икомандэу «Апоз-
лым» сыхэтэу Израиль футбо-
лымкIэ изэнэкIокъу сыхэла-
жэщтыгъ, — къеIуатэ Блэнэ-
гъэпцIэ Азэрдин. — Къэлэп-
чъэIутэу сешIэщтыгъ. Джырэ
уахьтэ тренерэу Иоф сэшIэ, кIэ-
лэеджакIохэр футболым фэсэ-
гъасэх.

Адыгэ къуаджэхэу Кфар-Ка-
мэрэ Рихъаниерэ яныбжьыкIэхэр
А. БлэнэгъапцIэм футбол ри-
гъашIэхэ зыхьукIэ, спортсмен
цIэрыло къахэкIы зэрэшIонгъор
арело. Натхъо Бибарс Кфар-
Камэ щапIугъ. Израиль ихэшы-
пыкIыгъэ командэ хэт. Урысы-
ем икомандэ анахь лъэшхэм
ащыщэу «Рубиным» рагъэблэ-
гъагъ, дэгъоу ешIэ.

БлэнэгъапцIэхэу Азэрдинрэ
Минэрэ апхъоу Нэфынэ къалэу
Хайфэ дэт университетым ще-

джэ. Адыгеим щилъэгъугъэр
шIогъэшIэгъон, ипшъэшъэгъухэм
къафиIотэжышIт.

— Адыгэ шъуашэр ащыгъэу
тиныбжьыкIэхэр зыслэгъэгъухэкIэ
сэгъушIо, — къеIуатэ Блэнэгъэ-
пцIэ Нэфынэ. — Адыгэ шъуашэм
идэхэгъэ хэгъэгъу зэфэшъхьафмэ
ащытегъушIэхэу зэхэхьышъ,
сырэгъушхо.

БлэнэгъапцIэхэр ансамблэхэу
«Налмэсым», «Мыекъуапэ инэ-

фылэхэм», Адыгэ Республикэм
и Лъэпкъ театрэ яартистхэм
аIуклагъэх, къэшъуакIохэм агот-
хэу нэпэеплъ сурэтхэр атыра-
хыгъэх. БлэнэгъэпцIэ Азэрдин
ыгъэсэрэ кIалэхэр Адыгеим къы-
щэнхьэ, тиныбжьыкIэ командэ-
хэм футбол адыригъэшIэнхэ гу-
хэлъ иI.

Сурэтым итхэр: Блэнэгъап-
цIэхэу Нэфын, Азэрдин, Мин.